

กรณีศึกษาเกี่ยวกับการกระทำผิดการทุจริตในหน้าที่ราชการ

บทบัญญัติในเรื่องการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ทั้งข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย และลูกจ้าง กำหนดไว้เหมือนกัน คือ “การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง” องค์ประกอบความผิดจึงมีดังนี้

๑. ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่
๒. กระทำโดยมิชอบ
๓. เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้

กรณีศึกษาเรื่องที่ ๑ :- การทุจริตเงินค่าลงทะเบียนนักศึกษา

ผู้กระทำผิดเป็นลูกจ้างประจำเงินงบประมาณ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ทำหน้าที่รับเงินค่าลงทะเบียนนักศึกษา และนำส่งเงินเข้าเป็นรายได้ของคณะตามระเบียบ แต่ปรากฏว่าเมื่อรับเงินแล้วกลับไม่ยอมนำเงินที่รับไว้ในหน้าที่นั้นส่งเข้าเป็นรายได้ของคณะ กลับนำเงินไปใช้ส่วนตัว พฤติการณ์คือ ผู้กระทำผิดขอเบิกสมุดใบเสร็จรับเงินมาไว้ในครอบครองหลายเล่มและใช้หมุนเวียนกัน และจงใจลงวันที่ใบเสร็จรับเงินฉบับที่เป็นสำเนาไม่ตรงกับฉบับจริง

ในทางสอบสวนผู้กระทำผิดให้การรับสารภาพ

คณะกรรมการสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของผู้กระทำผิด แม้ไม่มีตำแหน่งเกี่ยวกับการเงิน แต่การรับเงินค่าลงทะเบียนนักศึกษาถือเป็นหน้าที่ของผู้กระทำผิดตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย จึงถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

มหาวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นด้วยตามที่คณะกรรมการสอบสวนเสนอ จึงลงโทษปลดออกจากราชการ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับกรณีศึกษาเรื่องนี้

๑. ผู้กระทำผิดไม่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการเงิน แต่มีหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ทำหน้าที่ทางด้านการเงิน ประเด็นนี้ หากดูอย่างผิวเผินก็อาจไม่เป็นประเด็น แต่ความจริงแล้วในเรื่องดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องย้อนกลับไปพิจารณาในส่วนของกรมอบหมายด้วยว่า ผู้บังคับบัญชาที่มอบหมายได้ใช้ความระมัดระวังอย่างครบถ้วนแล้วหรือไม่ อย่างไร เพราะการมอบให้คนที่ไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินเลยให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและบัญชีย่อมเสี่ยงได้ถึงความบกพร่องเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ทำให้เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาผู้มอบหมายหน้าที่อาจตกอยู่ในข่ายกระทำการหรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อได้ เช่นกัน

๒. การกระทำผิดที่ผู้กระทำได้กระทำไปนั้น (รับเงินค่าลงทะเบียนแล้วไม่นำส่งเข้าเป็นรายได้ของคณะฯ) ไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพราะการมอบหมายคือให้รับเงินแล้วนำเงินที่รับส่งเข้าเป็นรายได้ของคณะ ผู้เป็นผู้บังคับบัญชาอาจไม่ต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วยเกี่ยวกับการกระทำ แต่การที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายหน้าที่ไปแล้วถือว่า มอบแล้วมอบเลย เพราะผู้บังคับบัญชายังต้องมีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้รับมอบหมายให้ปฏิบัติที่ถูกต้อง การที่ไม่ตรวจสอบหรือดูแลอย่างไรเลย อาจถือว่าผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติหน้าที่และเป็นการเปิดโอกาสเป็นช่องทางให้มีการกระทำผิดขึ้นได้

กรณีศึกษาเรื่องที่ ๒ :- การทุจริตเงินสนับสนุน

ผู้กระทำผิดเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานบริหาร (พนักงานธุรการ) มิใช่เจ้าหน้าที่การเงิน โดยตำแหน่ง แต่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ดูแลการจัดการเบิกถอนเงินจากบัญชีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกิจกรรมของสำนักงาน และเป็นบุคคลหนึ่งที่มีรายชื่อเป็นผู้มีอำนาจเบิกถอนเงินออกจากบัญชีธนาคาร รวมทั้งเป็นผู้ถือสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารทั้งหมดทุกบัญชี ผู้กระทำผิดได้กระทำการทุจริตโดยปลอมแปลงเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการเบิกจ่ายเงินออกจากบัญชี โดยวิธีการเปลี่ยนแปลงรายการและจำนวนเงินในบันทึกขออนุมัติเบิกจ่ายเงิน (แผ่นแรก) โดยแผ่นที่สองเป็นเอกสารฉบับจริงที่ผู้บังคับบัญชาลงนามอนุมัติ ปลอมแปลงเอกสารการนำฝากเงินคืนเข้าบัญชี ได้แก่ ปลอมแปลงใบนำฝากเงินเข้าบัญชีธนาคารรายการบัญชีในสมุดบัญชีธนาคาร โดยวิธีการตัดแปะตราประทับของธนาคาร รวมถึงการติดต่อข้อความและตัวเลขเพื่อให้ดูเหมือนมีการนำเงินจำนวนดังกล่าวฝากเข้าบัญชีธนาคารเรียบร้อยแล้ว และนำเอกสารดังกล่าวไปถ่ายสำเนาเพื่อเป็นเอกสารแนบประกอบรายงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชา

คณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณากรณีการกระทำและพฤติการณ์ของการกระทำแล้วมีความเห็นว่า แม้ผู้กระทำผิดไม่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการเงินและงบประมาณ แต่ผู้กระทำผิดได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว และจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางสอบสวนผู้กระทำผิดไม่อาจชี้แจงประเด็นเพื่อแก้ข้อกล่าวหาได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นการกระทำโดยจงใจของผู้กระทำผิด คณะกรรมการสอบสวนจึงเห็นว่า การกระทำของผู้กระทำผิดเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และเห็นสมควรลงโทษปลดออกจากราชการ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับกรณีศึกษาเรื่องนี้

๑. ผู้กระทำผิดมีหน้าที่รับผิดชอบตามตำแหน่งคือ พนักงานธุรการ แต่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน ตามนัยนี้ ต้องถือว่า ผู้กระทำผิดเป็นผู้มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ การพิจารณาว่าเป็นผู้มีหน้าที่ราชการหรือไม่ มีแนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ดังนี้

- หน้าที่ตามที่กฎหมาย ระเบียบกำหนด
- หน้าที่ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง
- หน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
- หน้าที่ซึ่งตนเองยอมเข้าไปปฏิบัติงานนั้น

๒. การตรวจสอบของผู้บังคับบัญชาในการเสนอเพื่อขออนุมัติ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บังคับบัญชา มิเพียงตรวจสอบแต่ใบปะหน้าของเรื่องที่ขออนุมัติเท่านั้น หากแต่ต้องตรวจสอบอย่างละเอียดในความถูกต้องของเอกสารที่ใช้ประกอบการขออนุมัติ

๓. การมอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการเงิน ผู้บังคับบัญชาพึงต้องระมัดระวังอย่างมากและโดยเฉพาะสมุดบัญชีธนาคาร ไม่ควรมอบให้แก่ผู้รับมอบหมายดังกล่าว เพราะจะเป็นช่องทางทำให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสกระทำได้โดยเฉพาะการปลอมลายมือชื่อในการเบิกถอนเงิน ซึ่งกว่าจะตรวจสอบพบว่าเป็นการปลอมลายมือชื่อ ก็อาจสายเกินไปและเกิดความเสียหายแก่ราชการแล้ว